

földutak kereszteződésének DNy-i részén. Itt számos késő bronzkori kerámiadarab szóródik a felszínen spon-tán módon, nyilván az erózió következtében. A felszín meghorolása után sem sűrű utaló jel (embercsont), sem további aranytárgyak nem kerültek elő.

Észak felé haladva, a Bácsó-kő-tetőre másztunk fel, ahol egy sánymaradvány húzódik. A tető felé vezető jár-
atlan úton gyalogosan haladtunk, és több helyen in-
tenzívebb felszíni kerámiaszóródást tapasztaltunk. Több
helyen nagy őrlőkő-darabok is a felszínre kerültek.

Következő állomásunk keletre, a Bácsó-Bükk plató-
ja volt, ahol egy fenyvesben több helyen is talajbolyga-
tás nyomait észleltük. A bolygatás minden bizonnyal
kincskeresési szándékot rejt (véltetően fémkeresővel),
ugyanis a néhány négyzetméteres nagyságú beásások
mellett kupacokba rakva, apróra tört késő bronzkori ke-
rámialeletek csoportosultak.

Szemlénk végén K felé továbbhaladva még megte-
kintettünk egy sánchrészletet a Horotna-völgy felé eső
hegyoldalon, majd visszatértünk a Bácsó-kő-tető és a
Bácsó-Bükk között húzódó földúthoz, mely északi irány-
ban lefelé vezetett bennünket a hegyről. Ezen az úton
több száz méter hosszan szóródnak a kerámiadarabok, és
néhol bronzdarabkák is a felszínen, főleg az útszéli víz-
mosásokban, minden bizonnyal másodlagos pozícióban.
Az öt helyszínen kizárólag bronzkori leletekkel találkoztunk,
amelyekből reprezentatív mintát gyűjtöttünk.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

285. Szob, Malom-kert

(MRT 9. k. 26/16 lh.)

(Pest megye) U, LT

2002. október 4. és 10. között próbafeltárást végeztünk
az 1930-as évek óta ismert lelőhelyen. A feltárási költsé-
geit a beruházó biztosította.

Gépi munkával kb. 2000 m² nagyságú területről tá-
volítottuk el a humuszt. Intenzív újkőkori település (kot-
tafejes csoport és zselizi kultúra) nyomai kerültek elő,
bár a cserépsűrűsödések által jelzett objektumok feltjai
a nedves, fekete agyagban nem rajzolódtak ki. Öt ke-
mence vagy tűzhely vörösre átégett, paticsos feltját azon-
ban sikerült rögzíteni. Néhány cserép kelta településre
utal.

A próbafeltárási eredménye alapján 2003 tavaszán
a teljes terület megelőző feltáráására van szükség. A le-
letek a szobi Börzsöny Múzeumba kerültek.

KŐVÁRI KLÁRA

286. Szombathely, 89-es számú elkerülő főút

(Vas megye) R, B, V, LT, Ró, A, Á, Kk

A kétsávos elkerülő út Zanat 1. ütemének 1999-ben, 2.
ütemének 2000-ben végeztük el a megelőző régészeti
kutatását. A 3. ütem nyomvonalának bejárását 2001. ta-
vaszán végeztük el. A nyomvonalat és környékét 2001-
2002-ben több alkalommal légi fotóztattam.

A Herény, kertészet területén 2001. november–decem-
berben kezdtük meg, majd 2002 márciusában folytat-
tuk a feltárást. A lelőhely lényegi részét a Gyöngyös-
patak felé eső terasz jelentette, ahogy ezt már az előző
évi, a nyomvonalat szondázó árkaink alapján sejtettük.
Már ekkor rábukkantunk egy 14–15. századra keltezhe-
tő jelenségegyüttesre, amelyek közül akkor még csak
egynek (60. objektum) a kibontását kezdtük meg. Né-
hány árok, négyszögletes (a salakok alapján vasfeldol-
gozásra utaló) gödör és szemétgödörök, valamint értel-
mezhetetlen oszlophelyek mellett egy „T”-alakú, torkos
pajtaként értelmezhető jelenségre bukkantunk. Mére-
te: 24×7,5 m. Az apró leletek száma csekély, azonban
néhány fazék és más edény restaurálható lesz, egy-két
fémtárggyal (pl. vaskés) együtt.

A lelőhely késő középkori részén kb. 2500 m²-t tár-
tunk fel.

Munkatársak: Pap Ildikó Katalin régész, Vámos Gá-
bor régésztechnikus.

Kőszéri-dűlő: A lelőhely az előzőtől Ny-ra, a Perint-
patak túlsó, Ny-i partján található. Legjelentősebb ob-
jektumai: 1. Rézkori (?) alapárkos, oszlopszerkezetes fal-
lal tagolt, paticsfalú épületrészlet és néhány szemétgö-
dör. 2. A késő bronzkori urnamezős kultúra telepjen-
ségei, gödörök. A nem túl sok kerámia mellett néhány
bronztű (16. objektum) került elő. 3. Késő kelta telepü-
lés két ép, földbe mélyített, kisméretű, kunyhószerű (2-
2 oszlophelyes) építményét (8., 18. objektum) is megta-
láltuk egy kelta hamvasztásos sír (44. objektum) mellett.
Utóbbiban összeégett bronz- és vasmaradványok, fibulák
voltak. A házakból nagy mennyiségű kerámia és bronz-
fibulák kerültek elő. A település házainak tengelyét a
Perintre tájolták, s a házak a víz folyását követő teraszra
települtek. A nyomvonalról É-ra és a város felé is meg-
figyeltünk településre utaló nyomokat.

Kőszéri-dűlő: Az előző lelőhelytől kb. 300 m-re, egy
mára már kiszáradt vízfolyástól Ny-ra rendkívül szőrt
objektumokat találtunk: oszlophelyek, árkok, amorf göd-
rök. Minden objektum a római korra „keltezhető” késő
kelta kerámiával, és igen kevés leletanyagot tartalma-
zott. Mindössze két sigillata töredéket leltünk.

Véleményem szerint egyértelműen a 3. számmal jel-
zett (a terepbejáráson itt rengeteg tegulát, csatári pala
követ és edénytöredéket gyűjtöttünk) római kori, villa-
épület (?) gazdasági udvarának részlete. A területet csak
két kutatóárral vizsgáltuk, előtte négyzethálós bejá-
rást és geofizikai felmérést végeztünk. A villaépület fa-
lait kiszedték, igen lepusztult és az intenzív földműve-
lés sem használt neki. Egyetlen késő kelta objektum rész-
letét és talán egy fal töredékét tártuk fel. A villa talán a
késő római periódusra datálható.

Munkatársak: Molnár Attila egyetemi hallgató (ELTE),
Nagy Ágnes, Nagy Marcella, Geider Péter és Vámos Gá-
bor régésztechnikusok.

Reiszig-domb, Erdőalatti-dűlő: A terepbejárásakor há-
rom, de egymáshoz igen közeli lelőhely-komplexumként
jelöltük. A feltárási során a nyomvonalon itt folyamato-

san, de különböző intenzitással kerültek elő az objektumok (összesen 429). A megépítendő út itt egy – mára kiszáradt – medret kísérő teraszt határol. Az erózió hatalmas méreteket öltött a terasz peremén, ahol késő bronzkori(?) telepnyomokat találtunk 3 m mélységben. Ugyanilyen korú emlékek a nyomvonal ezen szakaszán még két helyen sűrűsödtek. Említésre érdemes kisleletek a korszakból: bronztűk, bronzárok, feldolgozásra utaló bronzmaradvány és a 61. objektum hatalmas méretű, díszített agyag tűzikutyája.

Még az alábbi korok jelenségeit és kisleleteit érdemes megemlíteni: dunántúli vonaldíszes kultúra gödrökből és felszíni gyűjtésből származó kerámiája és kőeszközei. A rézkorból a lengyeli kultúra teljes egészében feltárt alapárkos háza és 4 sírja mellett a Balaton-Lasinja kultúra (pl. 425. objektum számos edénnyel) és a kostolaci kultúra gödrei és igen jellegzetes kerámiája fontos.

A kora vaskori Hallstatt kultúra jelenlétére is számos objektum és edény, valamint csonttárgy (pl. 244. objektum madárfejes csonttű) utal. A késő vaskori kelták intenzív megtelepedését több földbe mélyített ház (16., 87. objektum), vasfeldolgozó műhely (86. objektum) és pl. 390. objektum – gödörben 2 ember maradványaival igazolja.

Egy avar kori sír (171. objektum vascsattal, edénnyel), néhány Árpád- és késő középkori gödör, valamint újkori árokok tették teljessé a terület történeti képét.

A nyomvonal által kb. 650 m hosszúságban jelentkező lelőhelyből 7500 m²-t kutattunk meg. Munkatársak: Derdák Ferenc geodéta, Farkas Zsuzsa, Nagy Ágnes, Nagy Marcella és Vámos Gábor régésztechnikusok, Molnár Attila egyetemi hallgató (ELTE).

ILON GÁBOR

287. Szombathely, Fő tér

(Vas megye) Ró, Kö

2002. május–júniusban elvégeztük a Fő téren létesítendő szökőkút helyének szondázó jellegű kutatását. A tervezett ellipszis alakú vízmedence tengelyeiben, egymásra merőlegesen kijelölt, két méter széles kutatóárok, valamint a D-i árokág végén nyitott 3,6×3,1 m szonda összesen 62 m² összfelületének feltárása reprezentatív értékűnek bizonyult a beruházás egészét tekintve, hiszen a medence mintegy közel 10%-ának megkutatásával világos képet kaptunk a készülő létesítmény alatti terület rétegviszonyairól, beépítettségének jellegéről, a feltárt épületmaradványok állapotáról.

Eltávolítva a tér szilárd burkolatát és annak alépítményét, a megnyitott kutatóárok felső rétegeit a Fő téren egykor létesített tűzivíztároló tó teknősen mélyülő fenekének átlag 60–80 cm vastag, a leletek tanúsága szerint 17–18. században keletkezett iszapos üledéke, valamint a tómeder későbbi, 19. század elejére tehető betöltésének feltöltésrétegei alkotják. Sikerült három oldalról lehatárolnunk a mindeddig csak leírásokból és

rajzos térképvázlatokból ismert létesítményt. A D-i árokág végén nyitott szonda az egykori piactér 15–17. századi járósíntjeinek rétegsorát tárta fel.

A 15–19. századi rétegek alatt Savaria városfalán belüli belvárosa sűrűn beépített lakóövezetének részlete bontakozott ki. A feltárt épületmaradványok egy nagyobb épületkomplexum három lakóhelyiségét, illetve azok udvari(?) traktusait érintették. A Ny-i kutatóárokban feltárt helyiségrészlet zárófalát egy feltehetően támpillérrrel(?) megerősített, opus spicatum szerkezetű fal jelentette, míg a másik helyiségtől téglakő vegyes falazatú alapra rakott vályogból megépített fal választotta el. A helyiség belsejét két különböző időszakban létesített téglapadozattal burkolták, a felső padlóréteg egyik sesquipedalis téglájában in situ őrződött meg az építető ATL jegyű téglabélyege. A polgári környezetben igen ritka a pecsételt téglák alkalmazása, e téglabélyeg mindeddig ismeretlen volt Savariából.

A feltárás legmarkánsabb jelenségét a D-i árokágban, illetve az utóbb hozzá kapcsolódóan megnyitott szondában mutatkozó épületrészlet jelenti. A szonda és a kutatóárok csatlakozásában 65 cm vastag, a külső falsíkból szokatlanul szélesen kiugró lábazatra emelt kő-tégla vegyes falazat falkoronája a mai járósínt alatt már 130 cm-re jelentkezett. A rendkívül jó megtartású, igényesen kivitelezett, mintegy 260 cm magas épületfal belső oldalát kétrétegű, fehérre festett vakolat fedte, amely már a falkorona felső kősora alatt megfigyelhető volt. A fal belső oldalán erős törmelékréteg alatt élére rakott kövekből, téglákból falazott fűtőcsatorna mutatkozott. Az egyszerű kivitelű, minden bizonnyal a Kr. u. 4. század folyamán létesített fűtőcsatorna a korábbi periódus terrazzopadlóján nyugodott, mely egy kisebb bolygatást leszámítva a teljes helyiségbelsőit lefedte. A terrazzo-padló szintje alá csak a bolygatott részen mentünk, de a 185 cm-en jelentkező ép padozat alapján további, mintegy két méter vastag zárt római rétegsort tételezhetünk fel. A helyiség már említett zárófalának külső oldalához merőlegesen egy másik L-alakú falazat csatlakozott.

A fent ismertetetteken kívül néhány kisebb jelentőségű objektum: erősen bolygatott sütőkemence, az udvarok külső járósíntjei érdemelnek említést.

SOSZTARITS OTTÓ

288. Szombathely, Járdányi-Paulovics István romkert

(Vas megye) Ró

A romkertben a székesegyház ÉNy-i sarkánál, részben az épület alatt található a Kr. u. 4. századi római palotaegyüttes nyolcszögletű épületének, az Oktogonnak, valamint melléképületeinek maradványai. Az Oktogon Ny-i melléképületében látható mozaikot és a külső fal-festményeket a csapadék és a talajból felszivárgó nedvesség a védőépület ellenére évek óta folyamatosan károsította. A vízelvezetési rendszer kiépítésének feltétele egy a lefektetendő csövek nyomvonalán és mélységében elvégzett előzetes régészeti feltárás volt.